

เข้าใจผู้เรียน...ปรับเปลี่ยนกระบวนการ



"...งานด้านการศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุด
อย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและ
ความเสื่อมของชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมือง
เป็นข้อใหญ่ จึงต้องจัดการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น..."

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๒

“ครู” จะต้องจบกระบวนการเรียนรู้ขั้นต่ำระดับปริญญาตรี
ต้องมีใบประกอบวิชาชีพครู จึงจะสามารถเข้ามายังสถานศึกษา
เพื่อให้เด็กๆเรียกว่า “ครู” แต่ในความจริงของโลกในศตวรรษนี้ สิ่ง
ที่ครูได้เรียนรู้มาจากสถาบันการศึกษาต่างๆตามกระบวนการนั้น
เป็นเพียงพื้นฐาน ความรู้เหล่านั้นไม่เพียงพอเสียแล้ว เราต้อง
ตื่นตัวสังเกต เข้าใจ ปรับเปลี่ยนและพร้อมเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อ
สร้างผ้าขาวแต่ละผืนให้ดีพอสำหรับทุกสิ่งและเป็นกำลังสำคัญใน
การสร้างความสำเร็จให้กับชาติบ้านเมืองตามศักยภาพของเขา

ในทุกภาคเรียนครูประยุกต์ช่วงชั้น 2 จะเริ่มจากการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ประกอบด้วย
หน่วยวิชาธรรมชาติ ฯ หน่วยวิชามานุษย ฯ การบ้านเชิงโครงงาน โครงงานภาคสนามและโครงงานสังเคราะห์ต่อยอด
การจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้จะมีทั้งวิชาหลัก วิชารอง โครงงานสนับสนุน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเด็กและปลายทาง
เข้าถึงการเรียนรู้ของเด็กๆเอง

สำหรับเด็กๆแล้วมันไม่ง่าย ที่เขาจะความเข้าใจเข้าถึงและพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง ในการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ในแต่ละครั้ง ครูต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างละเอียด แต่เชื่อว่าแผนที่วางไว้นั้นจะได้ผลตรงตาม
วัตถุประสงค์เสมอไป เช่นเดียวกันหลังจากกิจกรรมในโครงงานภาคสนาม เด็กๆต้องประมวลความรู้หน่วยวิชา
ธรรมชาติ ฯ หน่วยวิชามานุษย ฯ การบ้านเชิงโครงงาน โครงงานภาคสนามในลักษณะผังโครงสร้างแผนบูรณาการ
และนำสิ่งที่เข้าใจในสาระสำคัญในภาคเรียนนั้น มาเขียนเชื่อมโยงความรู้ทั้ง 4 ส่วนครูเริ่มตั้งคำถาม

ครู : เด็กๆจะเขียนประมวลอย่างไรให้เห็นความเชื่อมโยง และสื่อสารให้ผู้อื่นรู้และเข้าใจในสิ่งที่เราเรียน ในพื้นที่
2 หน้ากระดาษ

นักเรียน : เขียนสรุปวิชาหลักก่อนว่าเรียนอะไร →เขียนสรุปวิชาหลักรองว่าเรียนอะไร→เขียนสรุปการบ้านเชิง
โครงงานว่าทำอะไร→เขียนสรุปว่าภาคสนามได้เรียนรู้อะไร

ครู : ที่เด็กๆตอบมาเหมือนกับการตอบคำถามอะไร (What)

นักเรียน : ต้องมีคำนำ เนื้อหาและสรุป เนื้อหานั้นต้องครบทุกวิชา และต้องมีการยกตัวอย่างประกอบด้วย

... ฯลฯ ...

จนในที่สุด ครูพอจะคาดเดาการเขียนเชื่อมโยงความรู้ของเด็กๆ ได้ว่า จะมีลักษณะการเขียนงานเป็นส่วนๆ ไม่มี
การเชื่อมโยงกันละกัน เพราะเด็ก ๆ ยังไม่เห็นการเชื่อมโยงต้นแม้จะชวนมองสรุปความรู้ตามผังบูรณาการแล้วก็ตาม คำ
คือนั้น ครูได้ปรึกษาหารือกันว่าจะทำเช่นไรดี ในที่สุดก็มองเห็นตรงกันว่า เด็กๆ กลุ่มนี้ส่วนมากสามารถเข้าใจสาระ
ความรู้ และกระบวนการต่างๆได้ดีเมื่อเขาได้ลงมือทำ การเข้าไปมีส่วนร่วม

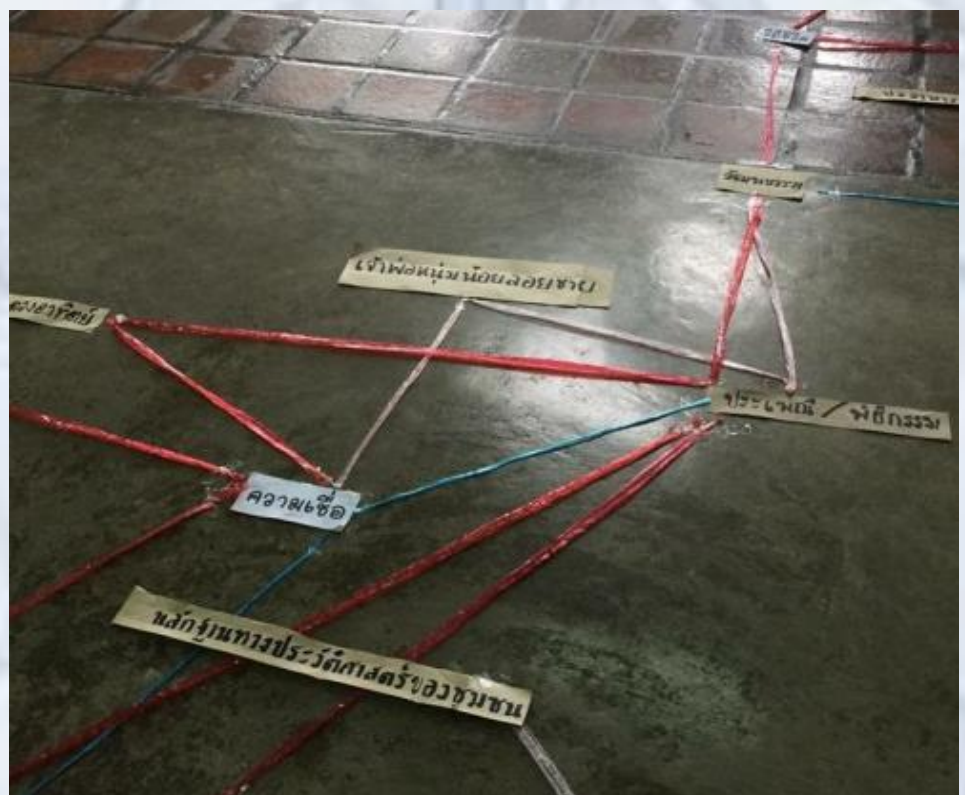
ครูจึงปรับเปลี่ยนกิจกรรม โดยนำคำต่างๆที่ปรากฏในการสรุปความรู้จากบทสรุปในลักษณะโครงสร้างแผนบูรณาการ และคำที่เด็กๆได้มี Metbefore ร่วมกัน ทำเป็นหมวกสวมหัวของแต่ละคนโดยไม่ซ้ำกัน เช่น ระบบสุริยะ ดวงอาทิตย์ เขตอากาศ สีส้ม ฤดูฝน ชาวประมง กะปิบ้านขุนฯ การกัดเซาะชายฝั่ง เป็นต้นในวันต่อมาเราก็เด็กๆ นำหมวกนั้นสวมให้เด็กๆแต่ละคน พร้อมกับเชือกฟางคนละ 4-5 เส้นแต่ละสีแทนเนื้อหาของหน่วยวิชา การบ้านเชิงโครงงาน และโครงงานภาคสนาม และสร้างเงื่อนไขว่า

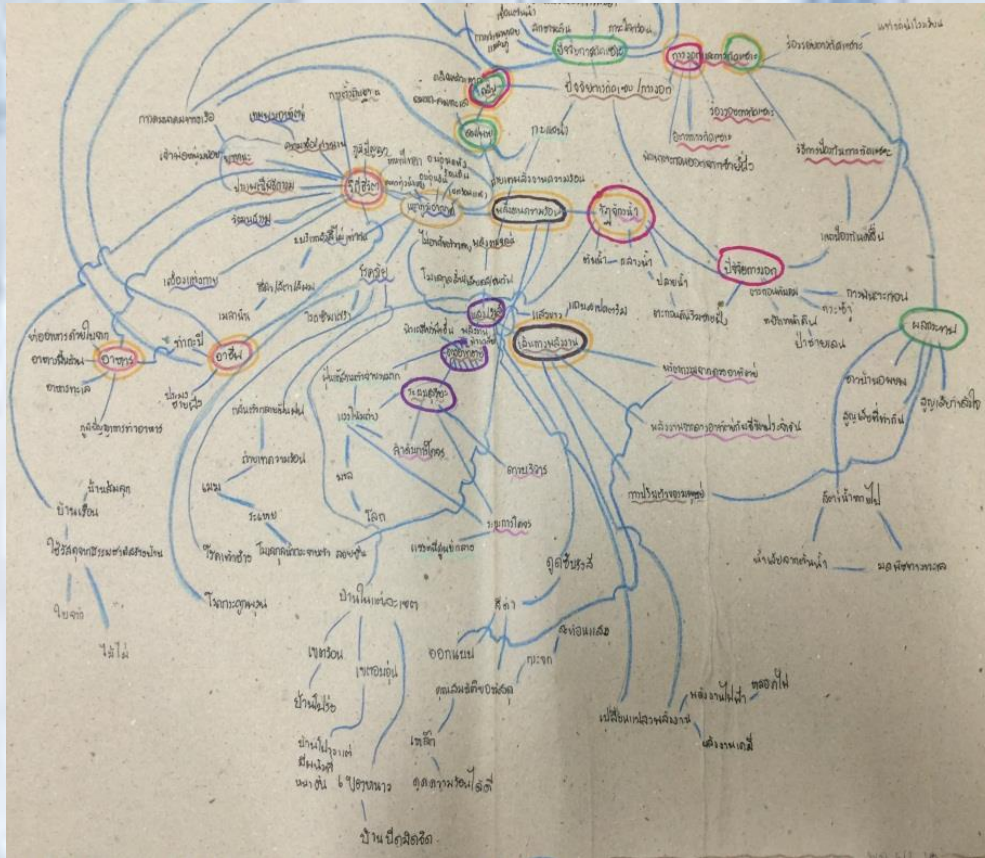
1. ให้เด็กๆ คิดว่า ตนเองมีสถานภาพและบทบาทตามหมวกที่เราสวม
2. ทุกคนมองดูสถานภาพและบทบาทของเพื่อน
3. แล้วพิจารณาว่า สถานภาพและบทบาทของเรานั้นต้องเกี่ยวข้องกับใครบ้าง
4. เด็กๆ ก็เข้าไปขอเชือกจากเพื่อนแล้วดึงให้ห่างเพื่อน หากใครต้องการเชือกเพิ่มหรือต่อเชือกขอให้ยกมือขอจากครูที่อยู่รอบๆ

สถานการณ์ขณะนั้นดูซุมนุ่นวายมาก บางคนก็ขอเพิ่มความยาว เชือก เพราะ สถานภาพและบทบาทของเพื่อน อยู่ไกลจากตำแหน่งของตนเองมาก บางคนก็ขอเพิ่มจำนวน เพราะ คนมีขอมากเกี่ยวเนื่องด้วย มีมากกว่าจำนวนเชือกที่ ครูให้ ครูทุกท่านปล่อยให้เด็กๆ วนวายนอย่างนั้นจนเสร็จ ให้เด็กๆ จำว่าตอนนี้เราให้เชือกใครไปบ้าง ใครให้เชือก จากเรา และใครต้องต่อเชือกเพื่อให้มาถึงเราบ้างจากความวุ่นวายในสนาม ทั้งหมดกับมายังโถงชั้น 1 แล้วชวนกันคุย ชวนกันมองว่า ทำไมบางคนก็ขอเพิ่มจำนวนเชือก บางคนก็ขอเพิ่มความยาวเชือกคำตอบที่ออกมา

- บางคำ บางเรื่องมันเกี่ยวเนื่องกับสิ่งอื่นมากกว่า 1 เรื่อง
- บางอย่างที่เกี่ยวเนื่องกันมันก็อยู่ใกล้กันมาก
- สิ่งที่เกี่ยวข้องกันบางครั้งมีทั้งทางตรงและทางอ้อม

เมื่อได้คำตอบประมาณนี้แล้ว ครูปลดคำจากหมวกของเด็กๆ แล้วนำมาติดที่พื้นโถงแทนแล้วให้เด็กๆ โยงเชือกจากคำเหล่านั้น เช่นเดียวกับตอนที่สวมหมวก หลังจากนั้นเด็กๆ จะพบมีหลายคำที่มีเชือกโยงเข้า-ออกหลายเส้นและหลายสีสิ่งที่เห็นบนพื้นนั้นกำลังจะสะท้อนให้เด็กๆ เห็นสิ่งใดบ้าง

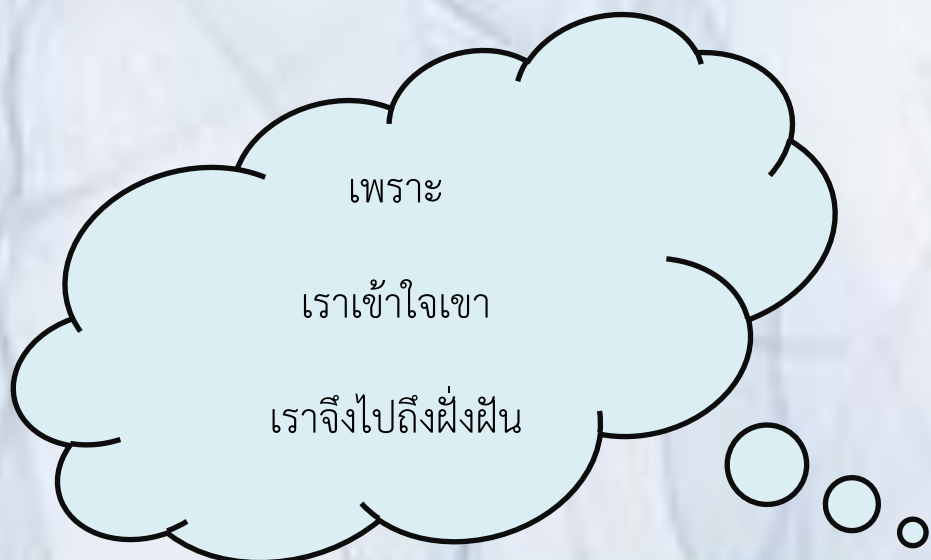
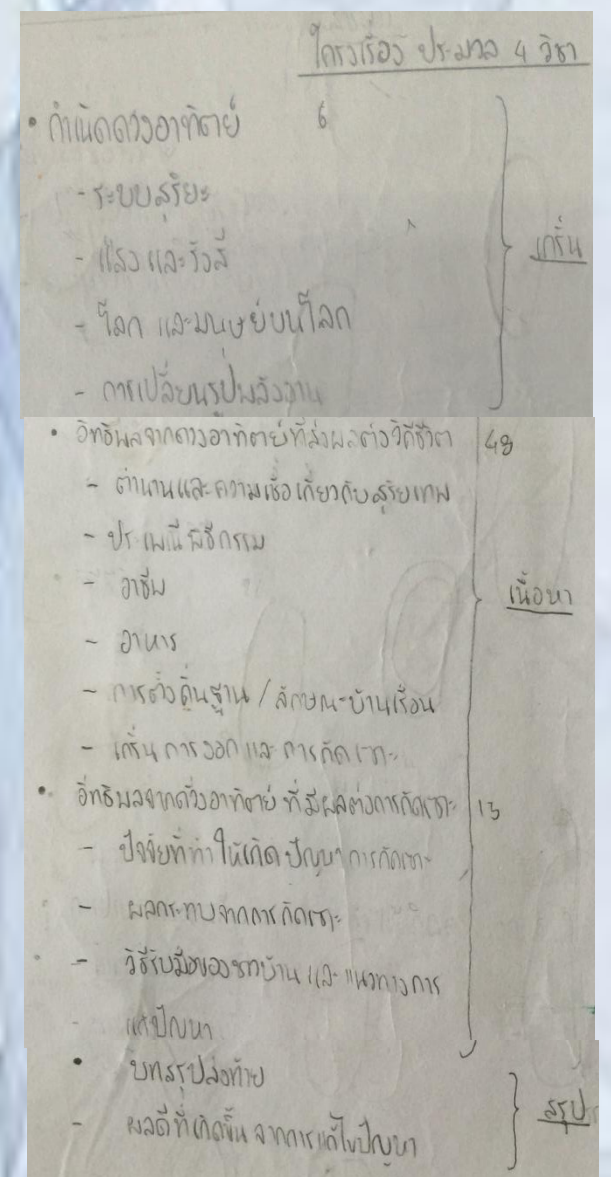




กิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนได้ใคร่ครวญ ย้อนคิด ทบทวนความรู้เดิมและเชื่อมโยงจนกระทั่งมีคำตอบออกมาอย่างหลากหลายเช่น

- บางคำมีความเกี่ยวเนื่องกับหลายสิ่ง หลายเหตุการณ์
- คำที่มีเชือกเข้า - ออก หลายเส้น หลายสี แสดงว่าทุกส่วนที่เราได้เรียนรู้มันมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน
- คำที่มีเชือกเข้า - ออก หลายเส้น หลายสีนั้น น่าจะเป็นเนื้อหาที่เรามีความชัดเจนหรือสำคัญ
- หากเราเดินตามเชือกนั้นไป จะพบว่า ต้นตอของทุกเหตุ อยู่ที่พลังงานจากดวงอาทิตย์

มากไปกว่านั้น เด็กๆ ยังคิดต่อได้ว่า ควรมีสาระความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นแค่ไหน ในการเขียนประมวลความรู้หน่วยวิชาประยุกต์ การบ้านเชิงโครงงานและโครงงานภาคสนาม เด็กๆ นำคำสำคัญเหล่านั้น ไปใช้เขียนเป็นโครงเรื่อง และเขียนประมวลได้มากขึ้นอีกด้วย



ครูสุรีย์ ศรีประทุม (ครูยุ้ย)